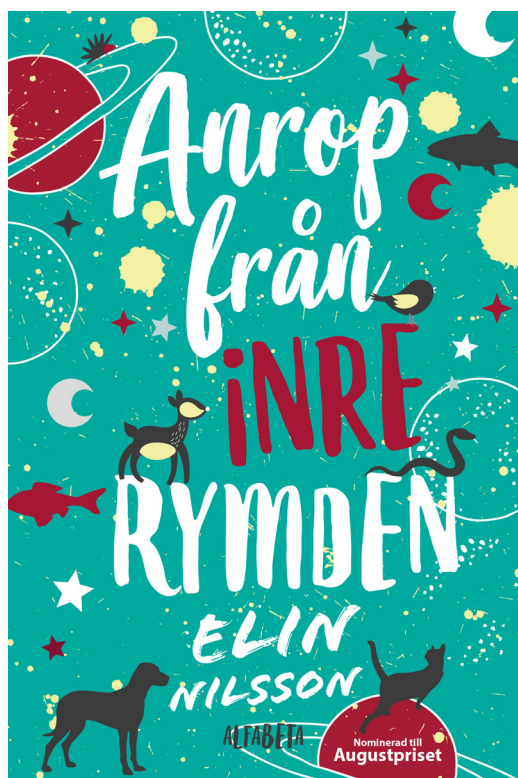

LÄRARHANDLEDNING TILL

Anrop från inre rymden

av ELIN NILSSON

Anrop från inre rymden är en novellsamling som vänder sig till barn mellan ungefär 11 och 14. De åtta novellerna har olika huvudpersoner och utspelar sig i olika miljöer. Samtliga berättas ur ett jaggerspektiv och är realistiska. Novellerna bygger ofta upp situationer där huvudpersonen tvingas reflektera över sitt (o)beroende och lojalitet till en annan person, men behandlar också annan tematik var för sig.

Noveller går relativt snabbt att läsa, men lämnar mycket för läsaren att tolka och fundera över. I denna handledning finns sammanfattningar av alla noveller, samt tillhörande frågor. Mellan-raderna-frågorna kan användas för att underlätta och fördjupa elevernas tolkningsarbete. Diskussionsfrågorna är tänkta som uppslag för att fånga upp och diskutera novellens tema samt lyfta in elevernas egna livserfarenheter och reflektioner.

SAMMANFATTNING AV NOVELLERNÄ OCH FRÅGOR ATT ARBETA MED I KLASSRUMMET

En annan

I *En annan* väntar huvudpersonens katt Doris sina första ungar, och huvudpersonen själv väntar på en bästiskatastrof. Bästisen Jonna är sedan en tid tillbaka taskig för det mesta, men ibland betar hon sig precis som vanligt. En lördag blåser det upp till snöstorm när jaget är ensam hemma – mamma, pappa och storebror är ute och övningskör, och Doris verkar också vara försvunnen. Jaget letar och letar, men ingenstans finns Doris. Till slut ger jaget upp, och långsamt växer en insikt fram om att ensamheten kanske går att överleva ändå. Och att när man är ensam och inte är med någon som är taskig mot en är det lättare att höra sina egna tankar och känslor. När familjen till slut kommer hem gör Doris också det – hon har nämligen fött sina ungar i bagageutrymmet. Jaget inser att Doris varit med om något som har fått henne att förändras, precis som jaget själv.

Läs mellan raderna: Vad spelar Doris för roll för berättelsen? Varför bestämmer sig jaget för att hon inte ska ringa Jonna igen? Vad betyder det att jaget tänker att Doris blivit en annan? Varför tror du att novellen slutar med den tanken?

Diskutera: Vad gör man när en kompis eller bästis plötsligt inte vill vara med en? Hur gör man om den är snäll ibland? Kan man förstå att jaget hoppas att allt ska bli som vanligt igen, eller är hen bara naiv? Kan man säga att en person har makt över en annan i en relation? Hur viktigt är det att ha kompisar? Vad skulle du känna för att vara ensam i skolan t.ex.?

Svett-Jesus

Adnan och Olle är egentligen bästa kompisar, men nu har de blivit ovänner över en skitgrej. Tycker Adnan i alla fall. Skitgrejen är att Adnan cyklade iväg med Olles cykel. Men Adnan vet att Olle egentligen är sur över att Adnan stöter lite på klasskompisen Fille, som Olle är intresserad av. Vilket Adnan bara gör för att få Olle att erkänna att han tycker om Fille.

Klassen har fått en vikarie som varken Adnan eller Olle gillar. Han har svettingar och långt stripigt hår. De börjar kalla honom för Svett-Jesus, och på lektionerna sitter de mest och pratar med Fille och Elsa och försöker irritera vikarien. Plötsligt är det som att bråket mellan dem är bortglömt. När ett skämt med Fille plötsligt går snett tappar Svett-Jesus humöret och kör ut dem ur klassrummet. Fille är förbannad på dem, men Olle och Adnan har i alla fall blivit kompisar igen.

Jag rekommenderar att man **läser igenom** novellen innan man läser den högt i klassen eller låter eleverna läsa den. Det finns en del ”fula ord” och grovt språk som man det underlättar om man är beredd på.

Läs mellan raderna: varför blir Adnan och Olle så provocerade av vikarien? Varför driver de med honom? Finns det några andra skäl än att han ser tontig ut? Vad tror du att Olle känner för situationen – är han glad att han och Adnan blivit kompisar igen eller ledsen för att Fille blir så arg på honom?

Diskutera: Varför uppstår såna här situationer i klassrummet? Behöver man någon gemensam person att tycka illa om för att själva komma nära varandra? Är det vanligt?

Trettiosju grader

Jaget och bästisen Majken är på väg till Tossa de Mar i Spanien, tillsammans med jagets mamma, styvpappa och lillasyster Siri. Siri är ganska jobbig, och mamma tycker dessutom att jaget ska ta ansvar för henne. Siri, som är både snabb och lurig och inte bryr sig ett dugg om hur panikslagen jaget blir när hon låtsas drunkna. När jaget och Majken lämnar stranden och äntligen får vara för sig själva träffar de en kille som vill att de ska gå på klubb, och som låtsas tro på dem när de säger hur gamla de är. Det är spännande tills han säger åt jaget att ta med sin lillasyster. Då är det inte spännande längre, utan bara obehagligt. Vad har han tänkt göra med Siri? De springer tillbaka till stranden. Siri konfronterar jaget och säger att hon vill vara med Majken och jaget, och slippa styvpappan Roy och mamma som blir så konstig när hon är med Roy. Jaget inser att det inte var Siri som den slemmige killen pratade om, utan Majken. Men nu har jaget chansen att ta rädda Siri ändå, rädda henne från att ha tråkigt med Roy och mamma. Så det gör hon. Och Siri tackar henne genom att bita henne i benet när de badar.

Läs mellan raderna: vem har makten i jagets och Siris relation? På vilket sätt? Hur gör Siri, som är ensam och yngst, för att få makt över jaget? Vad känner jaget för sin lillasyster?

Diskutera: hur är det att vara det äldre syskonet? Hur är det att vara det yngre? Måste man ta ansvar för sina syskon?

Backa pappa

Det är första nyårsfirandet sedan Oliver's föräldrar skilde sig, och Oliver ska fira med sin pappa. Pappa Roger, som knappt har några kompisar eftersom alla visade sig vara mammas, och nu bor i en lägenhet utan soffa. Men som tur är har de blivit bjudna på fest hos Rogers lillebror, som har en stor lägenhet i stan och en fru som är konstnär och en ful liten hund. Roger slår på stort, och köper kilovis med raketer, både stora och små. Men när Oliver och Roger kommer till festen blir inget som Roger tänkt. Ingen vill skjuta raketer. Ingen vill ens titta på fyrverkerierna. De vill bara sitta inne och spela fåniga frågespel. Och Oliver vill inte vara med, utan smiter iväg och tittar på teve ihop med Cornelia, ett av barnen på festen. Men Roger ger sig inte, utan han och Oliver och Cornelia åker iväg och skjuter upp raketerna ändå, ensamma.

Läs mellan raderna: varför har Roger köpt så mycket raketer? Hur är stämningen mellan Roger och hans bror? Vad känner Oliver för sin pappa egentligen? Vad betyder titeln "Backa pappa"? Varför är Oliver så nöjd med att de har skrämt bort alla hundar i hela stan?

Fördjupa tolkningen: Det finns många saker som bidrar till att Roger har låg status i novellen, framförallt hans ekonomiska och sociala situation. Därför är det enormt viktigt för honom att åtminstone Oliver är stolt över honom. Och för Oliver är det också viktigt att ha en pappa att vara stolt över. Man kan säga att de på olika sätt hjälps åt att se till så att det blir så. Oliver stöttar sin pappa, men han sätter honom också på prov. Undersök när och hur Oliver och Roger hjälps åt att bygga upp Rogers "ansikte".

Diskutera: Alla människor behöver känna stolthet över sig själva, och känna att andra människor är stolta över dem. Stolthet och skam är två känslor som ofta finns med i ett barns relation med sin förälder – och i början av tonåren brukar de flesta barn uppleva mer skam över sina föräldrar än de gjort tidigare. Varför är det så? Varför kan just föräldrar vara så pinsamma? Vad finns det för olika saker som kan vara pinsamma? Är några värre än andra?

Vad fan är det för fel

Vera och jaget är tvillingssystrar, och de brukar vara tillsammans i skolan. Men Vera är sjuk i anorexi (vilket inte nämns explicit i novellen) och ska inte äta i matsalen längre, så jaget måste hitta några andra att sitta med. Det blir Mirjam och Nova. De ska konfirmera sig, båda två. Jaget är osäker, för Vera ska inte. Vera är envisare än synden och verkar inte ens försöka bli frisk. Och jaget ska ta hand om Vera, det har hon bestämt ihop med mamma och pappa. Men Vera tänker inte hänga med Mirjam och Nova, det får jaget göra själv i så fall. Jaget måste välja, och det är inte så lätt. Det är inte så lätt att bli arg på Vera heller, eller i alla fall inte att visa det. Jaget försöker visa sin ilska genom att släppa en dyr vas i golvet, men hon klarar inte av det. Till slut bestämmer sig jaget för att hon inte heller ska konfirmera sig. Ilskan eller frustrationen som hon håller inom sig får henne att släppa den där vasen i golvet till slut, men den går inte sönder. Då kastar hon istället ett papper på Vera och tänker att ”mer än så behövs inte för att skada henne”.

Läs mellan raderna: Vad är det för sjukdom Vera har och när förstår man det? Är jaget arg på Vera eller inte? Finns det fler känslor inblandade? Vem har makten i jagets och Veras relation? Finns det några likheter med novellen ”Trettiosju grader”? Vad händer i slutet egentligen? Varför ska jaget inte konfirmera sig?

Diskutera: hur är det att ha ett syskon som är sjukt? Och kanske under lång tid? Behöver man känna ansvar för att ta hand om sitt syskon? Ibland är det svårt att visa att man är arg – varför är det så tror du?

Sjung då

Det är sommarlov och jaget och hans bror Isak ska på läger. Isak har någon typ av kognitiv funktionsnedsättning. På bussen till lägret finns en massa klasskamrater, och inte minst Nessa, som jaget är kär i. Jaget och Isak lyckas hamna på sätet bakom Nessa och hennes kompis Frida, men de är mest intresserade av Isak. Isak som inte förstår att de driver med honom, när de ber honom att sjunga och härma folk. Eller gör de det? Jaget är osäker. Isak skrattar ju och verkar ha det roligt. Ändå känns det inte helt bra. Borde han säga till dem att lägga av? Är inte Nessa väldigt elak, egentligen? Fast de är elaka mot Isak, går jagets känslor inte att styra. När de går av bussen är jaget fortfarande lika kär som när de gick på.

Läs mellan raderna: vad känner och tänker Isak i situationen? Har han någon makt över den eller inte? Varför säger jaget inte ifrån?

Diskutera: kan man sluta vara kär i någon för att man bestämmer sig för det? Tror du att jaget kommer fortsätta vara kär i Nessa eller kommer det gå över? Varför är det ibland svårt att säga ifrån när något känns fel? Varför fortsätter man vara kär i någon som är dum?

Hundra gånger så stark

I *Hundra gånger så stark* ska jaget vara med sin pappa och hugga gräs på gården. Jaget får köra traktor och slätterkross, och är väldigt stolt över hur duktig han är på detta, och kanske hur ansvarstagande han är jämfört med sin lillasyster som tittar på barnprogram och leker med Barbie. Jaget har en dröm om att ta över gården, men har inte berättat det för någon. Senare under dagen när pappan arbetar i stallen får jaget köra slätterkross med Bengt, en man som

hjälp till på gården ibland. Det går också bra, tills Bengt plötsligt skriker stanna och jaget tvärbromsar, förskräckt över vad som kan ha hänt. Det visar sig att Bengt upptäckt ett rådjurskid i gräset som jaget var nära att köra över. De flyttar kidet tillsammans och Bengt berömmar jaget för att han stannade traktorn i tid.

Läs mellan raderna: hur är relationen mellan jaget och pappan? Mellan jaget och Bengt? Förändras relationen mellan jaget och Bengt efter att de flyttat rådjuret? Varför blir jaget så arg på sin lillasyster när hon inte satt på kaffet? Går jaget genom någon förändring i novellen? Tycker du att jaget är sympatisk eller osympatisk? Finns det någon gång som jaget är besviken och i så fall när, och varför?

Diskutera: Att få mycket ansvar och klara av det kan göra så att man växer och blir stolt. Men att få mycket ansvar och misslyckas kan kännas jättejobbigt. Känner du igen dig i det? Ibland är det hemskt att misslyckas, och ibland är det inte så farligt som man tror. Vad kan påverka en person att antingen må dåligt över ett misslyckande eller att ta det ganska bra, tror du?

För andra

För andra börjar med att jaget får skjuts av sin pappa till en kille som hon, får man veta, är väldigt kär i. De ska plankas in på utomhusbadet tillsammans. De lyckas med det, och badar och simmar tillsammans. Stämningen mellan dem är väldigt laddad, och när ett vaktbolag kommer för att kontrollera att det är låst blir laddas stämningen ytterligare och kulminerar i kyssar. Men sedan upphör kyssandet, och killen blir plötsligt ganska kall. De simmar ett tag, och sedan byter de om och går hemåt till killens hus. Jaget tänker att det är över mellan dem, allt flirande som man förstår har pågått under en längre tid. En liten stund senare ringer killens mobil och man förstår att det är hans flickvän som ringer. När de kommer hem till killen försvinner han in på sitt rum, medan jaget går in i badrummet och lånar en hårfön. En känsla av att hon är fräck som lånar något utan att fråga kommer över henne, men vänds till en irritation, ilska eller uppgivenhet riktad mot killen, som inte tänker på hur det känns "för andra".

Läs mellan raderna: Hade man förstått att jaget var kär även om det inte hade stått i texten? Hur? Kände man på sig att de skulle kyssas? Varför? Vad betyder igelkotten som de träffar egentligen? Vad betyder hårfönen och att han inte tänker på andra? Varför vet jaget att det är över mellan dem? Tror du att det är över?

I den här novellen kan det vara tacksamt att prata om vändningar och överraskningar, eftersom man inte förstår att killen har en flickvän förrän sent i novellen.

Diskutera: vem gör rätt och vem gör fel i den här novellen? Kan man känna sympati för dem båda? Vad kunde jaget/killen ha gjort istället? Hur tror du att de kommer behandla varandra i skolan efter den här novellen slutat?

Lärohandledning skapad av Elin Nilsson